

Oikein rakennettu puutalo kestää **TROPIIKISSAKIN**

Vanha puumies yllättyi perusteellisesti, kun Filippiinien Negros-saarella lomapäiviä viettäessään törmäsi perinteiseen puurakentamiseen yli sadan vuoden takaa Silayn kaupungissa. Negros on Filippiinien keskiosassa sijaitseva maan neljänneksi suurin saari, jossa noin Etelä-Pohjanmaan kokoisella keskeltä vuoristoisella alueella asuu nykyään 4,5 miljoonaa ihmistä.

Kaikkiaan Silayn kaupungin keskustassa on vieläkin pystyssä yhteensä 30 puutaloa 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta. Lähemmin tutustuttiin Balay Negrenseen, eli **Victor F. Gaston** taloon, joka on ollut museokäytössä noin 20 vuotta. Vielä 1970-luvun puolivälissä Gastonin jälkeläiset asuivat siellä. Sittemmin talo jätettiin täysin säiden armoille ja hoitamatta. 1990-luvun puolivälissä rakennus päätettiin kunnostaa ja siitä tehtiin aikakauden yläluokan elämää esittelevä museo.

Balay Negrense – negroslaisen talo – on alueen isoin talo. Tarkkaa neliömäärää ei ole tiedossa, mutta sekä ala- että yläkerran salit ovat normaalin koripallokentän kokoisia ja neljä metriä korkeita. Koko rakennus sisältä ja ulkoa sekä kalusteet ovat puusepäntaidon huippunäytteitä – erityisesti, kun tietää sen aikaiset työvälineet.

Salien, ruokailutilojen, keittiöiden ja hevostallien lisäksi talossa on 12 makuuhuonetta – kuusi molemmissa kerroksissa salien viereisille seinille piilotettuina. Lisäksi vuosisatojen vaihteessa talon päällä oli kirjaimellisesti kattopuutarha, josta isäntä saattoi seurata kauppalaivojen liikennettä satamaan ja vieraineen katsella kaupungin elämänmenoa lintuperspektiivistä.

SILAY – FILIIPPINIEN PARIISI

Silayn asukasluku on noin 100 000 ihmistä, ja se sijaitsee aivan Bacolod Cityn kyljessä. Bacolod on Negros Occiden-

▲ Balay Negrense -talo on kunnostettu ja on 1800–1900-luvun vaihteen yläluokan elämää esittelevä museo.

◀ Portaikko on rakennettu black mangkono -puusta.

talun osavaltion pääkaupunki, jossa asukkaita on yli 500 000. Paikalliset kutsuvat Silayta mielellään Filippiinien Pariisiksi. Sinne rakennettiin 1800-luvun lopulla kokonainen kaupunginosa näyttäviä puutaloja ja siellä rikkaiden ohella asusti runsaasti eri alojen taiteilijoita. Näin se oli aikoinaan saaren kulttuurin kehto.

Nykyäänkin kaupungissa on vielä jäljellä 30 puutaloa sen ajan kukoistuskaudelta. Osa niistä on museoitu tai otettu bisneskäyttöön ja kunnostettu. Trooppisessa ilmastossa pitää talon huoltoon paneutua huolellisesti ja puhtaanapito pitää olla päivittäistä. Osa vanhoista puutaloista on jo todella huo-

nossa kunnossa ja osa kokonaan hävitetty.

JUGENDIA PÄIVÄNTASAAJAN SEUDUILLA?

Alue tuo mieleen selkeitä yhtäläisyyksiä Turun vanhoihin Jugend-taloihin ja -huviloihin. Kaksikerroksisen talon alakerta on pääosin betonia ja yläkerta puuta. Rakennuksessa on hyvin tuulettuva alapohja, jonka ryömintätila on noin metrin korkea. Sokkeli ja kantavat pilarit ovat betonia, jonka päälle oli puumiehen kummastukseksi suoraan asennettu puiset haltiaparrut ja lattiankannattimet. Ainoastaan ensimmäisen kerroksen ulkoseinät ovat betonia.

Rakennustapa on eräänlainen yhdistelmä sen ajan amerikkalaista, eurooppalaista ja perinteistä filippiiniläistä rakennustyyliä. Talolle ovat tyypillisiä korkeat ja suuret liukuikkunat, joita täydentävät vielä pienemmät liukuvat tuuletusluukut. Talon esittelijä korosti sitä, että taloa ei suunnitellut arkkitehti eikä insinööri. Sen suunnitteli herra Gaston itse.

Victor Gaston oli Ranskasta tulleen ja teollisen sekä kaupallisen sokerintuotannon edelläkävijänä tunnetun **Yves Gastonin** poika, joka opiskeli pääasiassa Euroopassa liiketoimintaan liittyviä asioita ottaakseen vastuun isänsä perinnöstä. Ilmeisesti poika oli monipuolinen, koska hän sivuharrastuksenaan perusti myös tiilitehtaan suunnittelemansa asunnon yhteyteen.

Mainittakoon vielä, että rakennus oli noin 15 vuotta asuttomana ilman huoltoa, kunnes paikalliset perustivat suojeluyhdistyksen ja sen saaman ra-

▲ Tilavaa olohuonetta ympäröi kolme makuuhuonetta molemmin puolin kuten alakerrassakin.

▲ Alapohjan tuuletus ja siinä käytetty erittäin kova ja termiiteille kelpaamaton puulaji, Balayong, selittävät rakenteen kestävyden.

” Filippiineillä oli 1970-luvun puolivälissä noin 400 aktiivista teollista sahaa ja sahatavaratuotanto noin 8 miljoonaa kuutiometriä. Vuonna 2007 aktiivisia sahoja oli enää 30 ja tuotanto yhteensä 0,5 miljoonaa kuutiometriä.

hoituksen turvin vähitellen remontoivat talon nykyiseen kuntoonsa. Vuonna 1990 talosta tehtiin museo ja 1994 se nimettiin yhdeksi Filippiinien perinnekohteeksi.

Kuten alussa todettiin, tässä artikkelissa kuvattu puurakennus ei edusta tavallisten filippiiniläisten perinteistä asumisen muotoa. Tavallisten ihmisten elämä luonnollisesti oli ja on edelleenkin köyhää ja vaatimatonta.

Filippiinit on edelleen vastakohtien maa, jonka asukkaista ehkä muutama prosentti on erittäin rikkaita, muutama kymmenen prosenttia kohtuullisesti toimeen tulevia ja suuri osa elää kurjuudessa. Kaikilla ei edes asuntoon ole varaa, vaan

kaupungeissa on ihmisiä, jotka viettävät öitään jopa hautausmailla.

PUUNJALOSTUKSEN SURULLINEN KEHITYS

Runkorakenteissa käytetty alkuperäinen filippiiniläinen puu, joka on säilynyt virheettömänä yli sata vuotta, on paikalliselta nimeltään Balayong. Se tunnetaan myös nimellä Palawanin kirsikka. Latinalainen nimi on Cassia Nodosa. Sen puuainne on erittäin kova ja painava sekä termiiteille kelpaamatonta. Alapohjan tuuletus ja käytetty puulaji selittävät sen, että rakenne on kestänyt tähän päivään asti ja edelleen.

Talon vuoraus- ja lattialaudat on tehty paikallisesta Nar-

ra-puusta (*Pterocarpus indicus*), jota aikoinaan käytettiin runsaasti erityisesti huonekalujen valmistukseen. Omin silmin voi havaita, että tämäkin puulaji kestää aikaa ja kulutusta erinomaisesti.

Portaikot ja lattialankujen naulat on tehty filippiiniläisestä Black Mangkono- tai rautapuusta (*Xanthostemon verdugonianus*), jonka puuainne on erittäin tiheää ja sitkeää. Sen ominaispaino on peräti 1,4.

Kaikki rakentamisessa käytetyt puulajit ovat kotoperäisiä Filippiineillä ja kaikki ovat varsin tiheitä, kovia ja kestäviä. Ne ovat myös kalliita ja niitä ei enää rakentamisessa yleisesti käytetä. Nykyisin rakennetaan hiekkatiiliharkoista, betonista sekä huonolaatuisesta teräksestä, jotka ovat halpoja materiaaleja.

Mainittu kehitys on tapahtunut muun muassa siksi, että puoli vuosisataa sitten maan lähes kaikki arvokkaat puuvarat hakattiin, vietiin pyöreänä puutavarana tai sahattuna ulkomaille. Silloisen korruption aikaan äkkirikastumisen toivos-

sa metsien käytöstä päättävät myivät hakkuuoikeuksia, eikä mikään lainsäädäntö velvoittanut hakkaajia istuttamaan uusia puita tilalle. Niinpä 1960- ja 1970-luvuilla Filippiinit nousi neljän suurimman puunviijämaan joukkoon hakkaamalla 90 prosenttia metsistään.

Tätä surullista historiaa kuvastavat myös saatavilla olevat tilastotiedot. Niiden mukaan Filippiineillä oli 1970-luvun puolivälissä noin 400 aktiivista teollista sahaa ja sahatavaratuotanto noin 8 miljoonaa kuutiometriä. Vuonna 2007 aktiivisia sahoja oli enää 30 ja tuotanto yhteensä 0,5 miljoonaa kuutiometriä.

Nykyään arvopuiden hakkuu on pääosin kielletty ja uusia metsiä istutetaan. Kestää tietenkin vuosikymmeniä, ennen kuin ne ovat hakkuukypsiä. Niin sanotut plantaasipuumetsiköt luonnollisesti kasvavat nopeammin. Kaikesta huolimatta salahakkuita ja pimeitä puukauppoja tehdään edelleen köyhässä maassa. ■

MIKKO PELTOVIRTA

Puumiesten Liiton internetsivut ovat uudistuneet. Käy tutustumassa: puumies.fi